

РОЗДІЛ 2 ПОЧАТКОВА ОСВІТА

УДК 001.8:17:37.013(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.6.3>

Надія АНТОНЮК

кандидат педагогічних наук, викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки та психології, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, просп. Волі, 36, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43010
ORCID: 0000-0002-4283-6629

Надія ПУШКАР

народний вчитель України, викладач циклової комісії шкільної, дошкільної педагогіки та психології, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, просп. Волі, 36, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43010
ORCID: 0000-0001-7353-8168

Бібліографічний опис статті: Антонюк, Н., Пушкар, Н. (2022). Академічна доброчесність у вітчизняному освітньому просторі, причини порушення та шляхи формування. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 17–24, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.6.3>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ, ПРИЧИНИ ПОРУШЕННЯ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ

У статті акцентується увага на впровадженні та дотриманні фундаментальних цінностей академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу, які мають стати пріоритетом у розвитку українського освітньо-наукового середовища. Адже велика кількість порушень академічної доброчесності, які спостерігаються в освітньому процесі, призводять до появи істотних ризиків у процесі впровадження освітньої діяльності у вітчизняних закладах освіти. Така ситуація вкрай негативно позначається на результатах освітнього процесу, унормовує девіантну поведінку, знижує інтелектуальний та моральний потенціал суспільства. Тому на сьогоднішній день академічна культура, письмо, доброчесність повинні бути фундаментом утвердження цінності освіти загалом та стимулом її розвитку.

Проведено дослідження етапів розвитку та становлення академічної доброчесності на інституційному та правовому рівнях на теренах світової, вітчизняної освіти. Проаналізовано суть дефініції «академічна доброчесність», види її порушень, фундаментальні цінності та принципи у нормативно-правових документах. Здійснено класифікацію причин академічного шахрайства учасниками освітнього процесу, описано загрози та наслідки таких дій для національної системи освіти в дослідженнях науковців. На основі проведеного аналізу, виділено комплекс заходів спрямованих на утвердження принципів академічної доброчесності в закладі вищої освіти.

В процесі роботи над науковою проблемою використані теоретичні методи дослідження: аналізу та синтезу – при опрацюванні наукових, нормативних джерел на відповідну тематику; узагальнення та систематизації – при структуруванні змісту матеріалу, наведенні об'єктивних висновків та переконань; емпіричні методи дослідження: системне спостереження за навчальною діяльністю здобувачів у закладі вищої освіти, проведення з ними бесід, з метою виявлення проявів, причин порушення академічної доброчесності та визначення комплексу заходів задля їх подолання.

Ключові слова: академічна доброчесність, цінності академічної доброчесності, види порушень академічної доброчесності, шляхи формування.

Nadia ANTONIUK

Candidate of Pedagogical Sciences, Lecturer of the Cycle Commission of School, Preschool Pedagogy and Psychology, Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical College” of the Volyn Regional Council, 36, Voli Ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43010
ORCID: 0000-0002-4283-6629

Nadia PUSHKAR

*People's Teacher of Ukraine, Lecturer of the Cycle Commission of School, Preschool Pedagogy and Psychology, Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College" of the Volyn Regional Council, 36, Voli Ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43010
ORCID: 0000-0001-7353-8168*

To cite this article: Antonyuk, N., Pushkar, N. (2022). Akademichna dobrochesnist u vitchyznianomu osvithnomu prostori, prychyny porushennia ta shliakhy formuvannia [Academic integrity in the domestic educational space, causes of violations and ways of formation]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 17–24, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.6.3>

ACADEMIC INTEGRITY IN THE DOMESTIC EDUCATIONAL SPACE, CAUSES OF VIOLATIONS AND WAYS OF FORMATION

The article focuses on the implementation and observance of fundamental values of academic integrity by all participants in the educational process, which should become a priority in the development of the Ukrainian educational and scientific environment. After all, a large number of violations of academic integrity, which are observed in the educational process, lead to significant risks in the implementation of educational activities in domestic educational institutions. This situation has a very negative effect on the results of the educational process, normalizes deviant behavior, reduces the intellectual and moral potential of society. Therefore, today academic culture, writing, integrity should be the foundation of the value of education in general and a stimulus for its development.

A study of the stages of development and formation of academic integrity at the institutional and legal levels in the field of world, domestic education. The essence of the definition of "academic integrity", the types of its violations, fundamental values and principles in legal documents are analyzed. The classification of the causes of academic fraud by the participants of the educational process is carried out, the threats and consequences of such actions for the national system of educators in the researches of scientists are described. Based on the analysis, a set of measures aimed at establishing the principles of academic integrity in higher education.

In the process of working on a scientific problem, theoretical research methods were used: analysis and synthesis - in the development of scientific, regulatory sources on relevant topics; generalization and systematization - in structuring the content of the material, giving objective conclusions and beliefs; empirical research methods: systematic monitoring of the educational activities of applicants in higher education, conducting interviews with them, in order to identify manifestations, causes of violations of academic integrity and determine a set of measures to overcome them.

Key words: *academic integrity, values of academic integrity, types of violations of academic integrity, ways of formation.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Економічний розвиток, науково-технічний прогрес будь-якої країни завжди базований на науковій основі. Освіта була і буде основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального та економічного розвитку суспільства й держави. Сьогодні вища школа повинна забезпечити здобувачів освіти глибокими теоретичними знання, фаховими компетентностями з обраної спеціальності, сприяти творчому розвитку особистості, виховати не лише освічену, але й високоморальну людину, здатну реалізуватися в житті та з повагою, бережливістю ставитися до всього, що оточує.

В глобалізованому світі зустрічаються «псевдонаукові» досліджень і «псевдонавчання», що призводить до спотворення системи освіти. Однією з вагомих причин такого стану є недотримання норм академічної доброчесності,

а інколи просто їх нерозуміння. Така ситуація вкрай негативно позначається на результатах освітнього процесу, унормовує девіантну поведінку, знижує інтелектуальний та моральний потенціал суспільства. Кожен представник наукової спільноти та представник студентства має усвідомлювати, що досягнення успіху кожного і всієї країни – важка і наполеглива праця, запорукою якої є високий рівень освіти, науки та академічної доброчесності.

Запровадження практики дотримання принципів, норм академічної доброчесності, протидія їх порушенню є важливою складовою трансформації вищої освіти в Україні, започаткованої новим законом України «Про освіту» (2017).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття, цінності та принципи академічної доброчесності, пошук шляхів, методів та інструментів підвищення її рівня в освітньому просторі є предметом наукових досліджень та

дискусій. Зокрема, ґрунтовним є колективне наукове дослідження «Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених», здійснене за науковою редакцією Н. Сорокіної, А. Артюхова, І. Дегтярьової. Проблему формування академічної чесності як основи розвитку закладу вищої освіти досліджували Т. Добко, В. Банись, Б. Буяк, Т. Фініков, В. Турчиновський, А. Мельниченко, О. Меньшов, А. Артюхов, Н. Гапон, Р. Беланова та ін. Детальний аналіз правового поля протидії академічній недоброчесності здійснила Я. Тицька. Категорійний зміст академічної доброчесності досліджено у праці О. Чумак, І. Тодорової, О. Семенов, Т. Іщенко, Г. Шишкіної, І. Ніколієвої.

Мета статті. Метою даного дослідження є простеження розвитку та становлення академічної доброчесності як нормативної категорії на теренах світової та вітчизняної освіти, з'ясування причин її порушення учасниками освітнього процесу та визначення шляхів запобігання цим проявам.

Виклад основного матеріалу. Прагнення до європейської інтеграції суттєво впливає на всі сфери життєдіяльності нашої держави, включаючи і вищу освіту. Наразі Україна чітко окреслила орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи, активно здійснює модернізацію освітньої системи. Якість вищої освіти потребує удосконалення через запобігання порушенням норм і правил академічної доброчесності.

Останні роки українська наукова та освітня спільнота все більше звертається до питань академічної доброчесності та впровадження міжнародних академічних стандартів.

Міжнародна практика впровадження принципів академічної доброчесності вже кілька десятиліть тому почала оформлюватись на інституційному рівні. В жовтні 1992 року у США був заснований Центр академічної доброчесності для боротьби з шахрайством, плагіатом та академічною недоброчесністю у вищій освіті.

У 2010 році Центр офіційно набув статусу міжнародного (International Center for Academic Integrity – ICAI). Організація працює на шести континентах більш як у двадцяти країнах. Членство в ICAI поширюється на організації, академічні спільноти, виклада-

чів, адміністраторів, студентів та співробітників установ-учасників. ICAI пропонує оцінювальні послуги, ресурси та консультації своїм членам, а також щорічно проводить міжнародні конференції з питань академічної доброчесності (Фініков, 2016, с. 27).

Доцільно додати, що в Європі під егідою ЮНЕСКО у 2004 році відбулась міжнародна конференція з питань академічної доброчесності, за результатами було прийнято Бухарестську Декларацію з етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європейському регіоні. У Декларації наголошено, що цінності та етичні стандарти, які підтримують і розвивають сучасні університети мають не лише вирішальний вплив на академічний, культурний та політичний розвиток своїх учених, студентів та персоналу, але й допомагають формувати моральні контури суспільства загалом (Фініков, 2016, с. 12).

Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні, розробив документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності» (Fishman, 1999). За цим підходом, академічна доброчесність – це відданість академічній спільноті, навіть перед лицем труднощів, шести фундаментальним цінностям:

Чесність – інтелектуальна та особиста чесність у процесі навчання, викладання, наукових досліджень, недопущення будь-яких форм обману, неправдивих тверджень, брехні, шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки. (Фішман, 1999, с. 18).

Довіра – вільний обмін ідеями та інформацією в освітньому середовищі, співпраця та вільне продукування нових ідей, відсутність страху, що результати діяльності можуть бути вкрадені, репутація підірвана.

Справедливість – неупереджене ставлення учасників освітньої діяльності одне до одного, прозоре та об'єктивне оцінювання результатів діяльності (Фішман, 1999, с. 20–22).

Повага – виявлення поваги як до себе, так і до інших, незалежно від віку, статі та статусу; уникнення зловживань посадовим становищем, прийняття точки зору одне одного, навіть якщо вона є кардинально протилежною.

Відповідальність – сумлінне виконання своїх зобов'язань, протистояння будь-яким формам

дискримінації, ганебним учинкам, негативному впливу інших осіб, здатність брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності, готовність подавати приклад відповідальної поведінки.

Мужність – діяти за правилами доброчесності, цілеспрямовано відстоювати гідну поведінку та ідеї поширення принципів академічної доброчесності в умовах стороннього тиску (Фішман, 1999, с. 24–29).

В освітньому середовищі України до 2017 року академічна доброчесність була здебільшого лише філософською нормою. В академічному тлумачному словнику української мови тлумачилась як «висока моральна чистота, чесність. Тобто, це дотримання людиною певних моральних норм, що ґрунтуються на порядності, справедливості, взаємоповазі один до одного. Тому імперативи до її дотримання були винятково моральні, і суспільний осуд – єдиний безпосередній наслідок її порушення.

Результати досліджень, проведених Східноукраїнським фондом соціальних досліджень у межах проекту «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку», у 2015 році показали, що 67% студентів вступають до українських вишів без домінуючої мотивації на отримання професійних знань; в процесі навчання сформувалася стала тенденція на переорієнтацію значної частини студентів з отримання знань на отримання формальних атрибутів освіти (дипломів); лише 14% мають стійку орієнтацію на професійну роботу за отриманим фахом, а 54% взагалі не мають наміру працювати за отриманою спеціальністю; 76% студентів залучені до нелегітимних колективних практик при складанні іспитів, а 67% систематично використовують таку форму академічного шахрайства, як списування; переважна більшість (понад 90%) студентів використовують плагіат в тій чи іншій формі; 23% студентів з певною мірою зазначають, що на їх факультеті трапляються випадки отримання оцінок за послуги або гроші (Бакіров, 2015, с. 21–22).

Активне застосування студентами прийомів академічної недоброчесності під час навчання стало серйозним викликом перед вітчизняною системою вищої освіти. Тому, з лютого 2016 року стартує Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening

Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP) ініційований Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння Міністерства освіти і науки України та підтримки Посольства США в Україні. Зазначена ініціатива, спрямована на застосування спільного досвіду США і України для розробки та втілення чотирирічного плану заходів, зміст яких полягає в орієнтації та навчанні студентів, викладачів та адміністраторів навчальних закладів України практичної цінності і важливості академічної доброчесності, наданні ресурсів і плану дій задля їхнього тісного залучення до зміцнення академічної доброчесності в освітньому середовищі (Колесніков, 2019, с. 124).

Законодавче закріплення та становлення академічної доброчесності як правової категорії відбулось із прийняттям Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. У статті 42 академічна доброчесність трактується як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (Закон України «Про освіту», 2017, ст. 42).

Порушення академічної доброчесності учасниками освітнього процесу згідно цього закону здійснюється у таких формах: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання; надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання (Закон України «Про освіту», 2017, ст. 42).

Цілу групу проявів академічної недоброчесності можна назвати академічним шахрайством, яке може набувати таких форм: придбання в інших осіб чи організацій з наступним поданням як власних результатів освітньо-наукової діяльності; симуляція погіршення стану здоров'я, хвороби з метою уникнення контрольних заходів, що часто підкріплюється фік-

тивними лікарськими довідками, отриманими незаконним способом; проходження процедур контролю знань підставними особами; написання не своїх варіантів завдань на контрольних заходах; використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) при виконанні групових контрольних заходів, тестів, з однаковими варіантами.

Недобросовісна конкуренція між особами, що здобувають освіту, або поміж науковцями іноді призводить до такого феномену, як завдання шкоди, псування, саботаж навчальної або дослідницької роботи інших осіб (псування, знищення цифрових файлів, паперових матеріалів тощо); непотизм та перевищення повноважень – використання родинних зв'язків чи службового становища для отримання переваг у навчальній, позанавчальній, науковій чи адміністративній сфері; підробка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах, угодах тощо) (Сорокіна, 2017, с. 23);

Імітація наукової та освітньої діяльності часто пов'язана з таким проявом нечесності, як включення до списку авторів наукових, навчальних видань або виконавців проекту осіб, які не брали участь у підготовці (написанні) та в отриманні наукових результатів; підтасовування, фальсифікація пунктів бібліографії, посилення на джерела, які не використовувалися в роботі.

До проявів академічної недоброчесності відносяться примусові благодійні внески та примусова праця – примушування студентів сплачувати гроші чи виконувати певну роботу під загрозою зумисно завдати шкоди інтересам та правам студента у навчанні, побуті чи інших питаннях; конфлікт інтересів – реальна та потенційна суперечність між особистими майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй повноважень. У випадку з потенційною суперечністю мова йде про випадки, коли відповідач завчасне не попередив осіб, залежних від результатів прийнятого рішення, про наявність такої суперечності (Сорокіна, 2017, с. 24–25).

Узагальнюючи, слід зазначити, що замовчування або приховування дій, які можуть розцінюватись як академічна недоброчес-

ність, саме по собі вже є проявом академічної недоброчесності.

Сучасний світ вимагає від закладу вищої освіти реалізовувати політику, яка підтримує академічну доброчесність у провадженні науково-дослідної, навчальної діяльності. Проте, існує чимала кількість причин нехтування учасниками освітнього процесу правомірними нормами та принципами. Нами були проаналізовані причини академічного шахрайства за Г. Єфімовою та М. Кічеровою, які класифікують їх на такі типи:

– соціально-економічні (низький престиж наукових досліджень і розробок, брак фінансування досліджень, зміна ціннісних і моральних орієнтирів, що відбулася в нашій країні в роки переходу до ринкових відносин в економіці, стійкі негативні явища, пов'язані із соціально-економічними протиріччями в суспільстві тощо) (Єфімова, 2012, с. 2);

– соціально-психологічні (недостатньо серйозне ставлення до дисциплін, що є, на думку студентів, малозначущими в їхній професійній діяльності, усвідомлення «непотрібності», «формальності» завдань, їх відірваності від практики й майбутньої трудової діяльності);

– культурно-виховні (неготовність студентів до самостійної інтелектуальної, розумової та аналітичної діяльності, відсутність навичок роботи з літературою й коректного цитування джерел, низька морально-етична культура, зосередження студентів на кінцевих результатах (диплом про вищу освіту як цінність), а не на сформованих навичках і компетенціях як довгострокових результатах отримання освіти);

– організаційно-управлінські (інституційний примус і бюрократія, низький прохідний бал прийому абітурієнтів до навчального закладу, відсутність жорсткого контролю проявів академічного шахрайства з боку викладачів і керівництва навчального закладу);

– інформаційно-технологічні причини (широка доступність інформації та сприятливі умови для її нелегального копіювання) (Єфімова, 2012, с. 3).

Аналізуючи причини та факти академічної недоброчесності в освітньо-науковому середовищі, С. Єфремов, називає їх причиною етичної дезорієнтації особистості й звертає увагу на загрозу таких наслідків: нанесення шкоди освітньому процесу; нанесення морального та

економічного збитку плагіатору, а також можливість ризику його іміджу в разі викриття й судового розгляду; стагнація науки та зниження ініціативи студентів у науково-дослідних роботах; негативний вплив на виховні аспекти та мотивацію студентів; нераціональне використання часу викладачів, зниження поваги до них і вплив на їх морально-етичний стан; зниження престижу закладу вищої освіти та девальвація цінностей їх корпоративної культури; девальвація цінностей інтелектуальної власності; деформація системи освіти як в національному так і в глобальному світовому вимірі (Єфремов, 2020, с. 57).

На основі аналізу досліджень, власної практики освітньої діяльності, можна виділити комплекс заходів спрямованих на утвердження принципів академічної доброчесності в закладі вищої освіти:

- створення та підтримка доброчесного освітнього середовища в закладі вищої освіти, прийняття академічної доброчесності в якості єдиної моделі навчання та колективної норми поведінки всіх учасників освітнього процесу;

- впровадження спецкурсів та тренінгових програм, з змістом яких є висвітлення поняття академічної доброчесності та переваги доброчесної поведінки; основних та деталізованих видів порушень академічної доброчесності, способів їх ідентифікації; ознайомлення з інструментами та процедурою перевірки академічних творів на плагіат, способами виявлення інших порушень академічної доброчесності; нормами законодавства, вимогами внутрішніх нормативних документів з питань академічної доброчесності, визначеними закладом вищої освіти методами запобігання порушень, видами академічної відповідальності та процедурою розгляду справ про порушення академічної доброчесності тощо;

- залучення студентів до діяльності з підтримки академічної доброчесності, зокрема, до участі в комісіях з етики, розробки «Кодексу честі», який визначатиме загальну філософію функціонування закладу вищої освіти, віддзеркалюватиме та захищатиме сформовані в ньому позитивні культурні традиції, підтримуватиме цінності доброчесності колективу тощо;

- профілактична робота, спрямована на озброєння студентів системою моральних понять щодо академічної доброчесності, ког-

нітивних навичок самостійного виконання дослідних робіт та цитування, залучення до роботи зі студентами працівників бібліотеки та фахівців з академічного письма (Тицька, 2018, с. 192);

- цілеспрямована та спланована діяльність адміністрації, викладачів, кураторів академічних груп, студентської ради з першого дня перебування студентів у навчальному закладі в напрямку мотивування їх до академічної доброчесності в процесі освітньої діяльності;

- розвиток мотиваційної та операційної готовності викладачів до формування академічної доброчесності у студентів шляхом знаходження способів стимуляції у здобувачів пізнавального інтересу та розумової активності в умовах раціонального навчального навантаження;

- використання викладачами активних та креативних методів навчання та контролю, які унеможливають списування та плагіат та інші форми порушення академічної доброчесності; розробка індивідуальних завдань для кожного студента, їх практична та дослідницька спрямованість, інформаційний супровід самостійної роботи, можливість надання консультацій та корегування завдань дистанційно;

- розвиток у студентів комплексу психологічних особистісних характеристик, що сприяють академічній доброчесності через оволодіння студентами досвідом здійснення якісної, самостійної та творчої навчальної діяльності, яка за рахунок сформованих навичок та реальних навчальних досягнень допоможе їм утвердити адекватну самооцінку, реалістичний рівень домагань та віру в свої спроможності самостійно досягати мету (Тодорова, 2019, с. 116);

- обговорення важливості та аналізу наслідків дотримання або нехтування політиками академічної доброчесності на прикладі вітчизняного і міжнародного досвіду;

- доброчесна діяльність самого педагога, якій власним прикладом показує студентам відповідну модель моральної поведінки.

Зазначений перелік заходів, на нашу думку, не є вичерпний, але здатний закласти міцне підґрунтя для розвитку академічної доброчесності в закладі вищої освіти. Мотивувати дотриманню її фундаментальних морально-етичних цінностей під час навчальної, науково-дослідної, творчої, адміністративно-управлінської діяльності учасниками освітнього процесу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Академічна доброчесність є певним показником не лише соціально-економічного, культурного, але і демократичного суспільства. Як категорія, вона вирізняється своєю багатовимірністю, що означає поєднання в ній як відповідних фундаментальних цінностей, так і механізмів й інструментів їхнього забезпечення і просування. Сприйняття усіма учасниками освітнього та наукового процесів принципів академічної доброчесності є запорукою того, що українська освіта та наука будуть рівноправно включені у світовий процес наукової комунікації. Таким чином, зміцнення академічної доброчесності має бути пріоритетом, а ігнорування принципів академічної добро-

чесності може створити середовище, яке сприяє інтелектуальному і творчому занепадові, низькоякісному навчанню, і стимулює амбівалентність, що може зробити корупційну практику нормою в інших сферах життя.

Перспективу подальшого дослідження бачимо у виявленні динаміки академічної доброчесності через порівняння студентів різного року навчання; удосконаленні методики оцінювання рівня доброчесності студентів; перевірки дієвості виокремлених умов та засобів формування академічної доброчесності у студентів у формуючому експерименті; розробці психолого-педагогічних технологій формування академічної доброчесності у студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»/ за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
3. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
4. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. Основні результати дослідження за проектом № 49169; кер. В.С. Бакіров. Київ, 2015. URL: <http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2015-07-17/2015.pdf>
5. Єфімова Г.З., Кічерова М.Н. Аналіз причин академічного шахрайства та їх класифікація. *Вісник євразійської науки*. 2012. № 4 (13). С. 1–4.
6. Єфремов С. В. Аналіз основних стратегій викорінення проявів несумлінності в освіті та науці. *Академічна доброчесність: виклики сучасності: збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян*. Республіка Польща, Варшава, 02.03–11.03.2020. С. 56–59.
7. Іщенко Т. Д., Шишкіна Г. В., Ніколаєва І. В. Академічна доброчесність як складова забезпечення якості освіти. *АгроТерра*. 2018. № 2 (5). С. 19–23.
8. Колесніков Андрій, Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2019. Вип. 24. С. 122–128.
9. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «Академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 192–195.
10. Тодорова І. Психологічні чинники толерантності студентів до академічної недоброчесності. *Психологія і особистість*. 2019. № 2. С. 116–131.
11. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. Перекладено за виданням «The Fundamental Values of Academic Integrity», видання друге. Міжнародний центр академічної доброчесності. Ред. Тедді Фішман. Університет Клемсон. 1999. 36 с.
12. Чумак О. В. Концепт категорії академічної доброчесності у вищій освіті. *Теорія та методика управління освітою*. 2017. № 2 (20). С. 135–143.

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2017) Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 № 2145-VIII [Law of Ukraine «On Education» of 05.09.2017 № 2145-VIII]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Finikova T.V., Artyukhova A.E. (ed.) (2016) Akademichna chesnist yak osnova staloho rozvytku universytetu [Academic honesty as the basis of sustainable development of the university]. International. grace Fund "International. stock. research education Politicians". Kyiv: Taxon.

3. Sorokina N.G., Artyukhov A.E., Degtyareva I.O. (ed.) (2017) *Akademichna dobrochesnist: problemy dotrymanna ta priorityty poshyrennia sered molodykh vchenykh: kol. monohr* [Academic integrity: problems of compliance and priorities for dissemination among young scientists: col. monograph]. Dnipro: DRIDU NADU.
4. *Akademichna kultura ukrainskoho studentstva: osnovni chynnyky formuvannya ta rozvytku. Materialy dlia oznaiomlennia z rezultatamy proektu №49169* [Academic culture of Ukrainian students: the main factors of formation and development. Materials for acquaintance with the results of the project №49169]. Retrieved from: <http://iro.org.ua/ua/main/research/22> (access date: 08.11.2016).
5. Efimova G.Z., Kicherova M.N. (2012) Analiz prichin akademicheskogo moshennichestva i ih klassifikaciya [Analysis of the causes of academic fraud and their classification]. *Bulletin of Eurasian Science*, no. 4 (13), pp. 1–4.
6. Efremov S.V. (2020) Analiz osnovnykh stratehii vykorinennia proiaviv nesumlinnosti v osviti ta nauksi [Analysis of the main strategies for eradicating manifestations of dishonesty in education and science]. Proceedings of the *Academic Integrity: Challenges of the Present: A Collection of Scientific Essays by Participants in the Distance Stage of Scientific Internships for Educators (Republic of Poland, Warsaw, March 2–11, 2020)*. Polish-Ukrainian Foundation Institute for International Academic and Scientific Cooperation ADD. Warsaw, pp. 56–59.
7. Ishchenko T.D., Shishkina G.V., Nikolaeva I.V. (2018) *Akademichna dobrochesnist yak skladova zabezpechennia yakosti osvity* [Academic integrity as a component of ensuring the quality of education]. *AgroTerra*, no. 2 (5), pp. 19–23.
8. Kolesnikov Andrew (2019) *Akademichna dobrochesnist v ukrainskomu osvitho-naukovomu prostori: problemy ta sotsialni zahrozy* [Academic integrity in the Ukrainian educational and scientific space: problems and social threats]. *Regional aspects of development of productive forces of Ukraine*, no. 24, pp. 122–128.
9. Tytska J. (2018) «Akademichna dobrochesnist» ta «Akademichna vidpovidalnist» u zabezpechenni yakosti osvity ["Academic Integrity" and "Academic Responsibility" in ensuring the quality of education]. *Entrepreneurship, economy and law*, no. 11, pp. 192–195.
10. Todorova I. (2019) *Psykhologichni chynnyky tolerantnosti studentiv do akademichnoi nedobrochesnosti* [Psychological factors of students' tolerance to academic dishonesty]. *Psychology and personality*, no. 2, pp. 116–131.
11. Teddi Fishman (ed.) (1999) *Fundamentalni tsinnosti akademichnoi dobrochesnosti* [Fundamental values of academic integrity]. Translated from *The Fundamental Values of Academic Integrity*, second edition. International Center for Academic Integrity. Clemson University.
12. Chumak O.V. (2017) *Kontsept katehorii akademichnoi dobrochesnosti u vyshchii osviti* [The concept of the category of academic integrity in higher education]. *Theory and methods of education management*, no. 2 (20), pp. 135–143.